

Motion till riksdagen 2008/09:Ub24

av **Christina Axelsson m.fl. (s)**
med anledning av prop. 2008/09:134

Forskarutbildning med profilering och kvalitet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Södertörns högskola och de övriga högskolor som har inkommit med universitetsansökan och som alljämt eftersträvar universitetsstatus ska få genomgå en kvalitetsprövning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sådan prövning ska utföras av Högskoleverket och att slutgiltigt beslut även fortsättningsvis ska fattas av regeringen.

Motivering

Under den senaste tioårsperioden har Socialdemokraterna genomdrivit en radikal satsning på högre utbildning och forskning. Fyra högskolor har utvecklats till fullfjädrade universitet. Genom en målmedveten politisk satsning finns det i dag universitet och högskolor runtom i landet som fungerar som kraftcentrum för utvecklingen i varje enskilt län. Det har visat sig vara en mycket effektiv och tillväxtfrämjande politik.

Utbyggnaden och satsningen på högskolorna skedde dock inte utan politisk strid. Inte minst Moderaterna motarbetade satsningarna och kallade länge de nya högskolorna för ”bygdehögskolor”. Ett synsätt som tyvärr fortfarande tycks finnas kvar hos regeringen. Södertörns högskola är ett ungt och dynamiskt lärosäte med unik profil, beläget i södra Stockholm. Här finns kvalificerad forskning inom ett antal profilområden, en omfattande grundutbildning och en stor bredd i rekryteringen. Ett mångvetenskapligt arbetssätt är utmärkande för högskolan. Samverkan över ämnesgränserna betonas för att nå nyanserad kunskap om komplexa samhällsliga fenomen. Den ansökan om att få bli universitet som Södertörns högskola gjort kommer om denna proposition antas inte ens att prövas.

Fel! Okänt namn på

Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. De människor och nationer som är bäst förberedda att möta den allt snabbare globaliseringen kommer att kunna hävda sig bättre i framtiden. Utbildning och forskning har därför central betydelse för välfärdens tillväxt och utveckling.

Att bedriva forskning vid alla lärosäten har flera fördelar. Det stärker forskningsanknytningen i grundutbildningen och är en förutsättning för att bedriva undervisning på solid vetenskaplig grund. Excellenta och starka forskningsmiljöer är fullt förenligt med forskning i hela landet. Det gör det lättare för högskolorna att rekrytera goda forskare och höja andelen disputerade lärare. Den forskning som bedrivs vid högskolorna har också ofta ett gott samarbete med det lokala och regionala näringslivet, och nära till tillämpning och kommersialisering. Att forskning bedrivs i hela landet bidrar till tillväxt i hela Sverige.

Högsta möjliga kvalitet i forskningen måste alltid prioriteras. Regeringens förslag om rätt till examen för forskarutbildning på smalare område än dagens vetenskapsområden är utmärkt. En högskola får därmed i praktiken möjlighet att ansöka om examensrätt för specifika ämnen. Vi delar även regeringens mening att universitet ska kunna förlora sin rätt till utbildning på forskarnivå inom områden där kvaliteten inte är tillräckligt hög. Det gör den svenska forskningskartan mindre statisk, och det är viktigt att utvärderingssystemen är neutrala till om det är en högskola eller ett universitet som utvärderas.

I vår motion Ett lyft för forskning och innovation (2008/09:Ub6) lyfte vi fram vår kritik av den fördelning av forskningsresurser som regeringen föreslog. De synpunkterna är även relevanta som kritik av denna proposition. Vi menar att resurstilldelningssystemet måste vara kvalitetsdrivande både för högskolor och för universitet. Det är själva syftet med en kvalitetsbaserad resursfördelning. Det är mycket svårt att överblicka konsekvenserna av det förslag till resursfördelning som regeringen lade fram. Vi känner alltså en oro för att det föreslagna systemet kan leda fel. Systemet kommer åtminstone inledningsvis att kraftigt missgynna framför allt de yngre universiteten, särskilt med tanke på att mätperioden för citeringarna infaller under år då flera lärosäten var i ett uppbyggnadsskede. Även några högskolor, som Södertörns högskola, har missgynnats kraftigt vid resurstilldelningen. Vi ställer oss också frågande till om regeringen gjort en riktig utformning av modellen för viktning av citeringar inom olika vetenskapsområden. Detta måste utvärderas noggrant för att vi ska kunna försäkra oss om att utformningen tillgodoser de uppsatta syftena och premierar kvalitetsstärkande åtgärder på ett sätt som inte systematiskt missgynnar vissa typer av lärosäten.

De föreslagna kvalitetskriterierna riskerar att leda till A- och B-lag bland lärosätena. Det sker inte direkt, genom att angripa högskolorna utan genom att bakvägen långsamt svälta ut de yngsta universiteten. Vi menar att de yngre universiteten missgynnas strukturellt och därför inte kan vara med och konkurrera på lika villkor. För att regeringens indikatorer inte ska tillåta hindra utveckling och hålla tillbaka kvaliteten, vill vi ha en kontrollstation 2010–2011 inför framtagandet av nästa forskningsproposition. Då ska kvalitetskriteriernas praktiska tillämpning prövas och en analys göras av om kriterierna på ett systematiskt sätt missgynnar vissa typer av lärosäten eller vetenskapsom-

Fel! Okänt namn på

råden. Vid behov ska då kvalitetskriteriernas utformning revideras. Vi kommer inte att acceptera en utveckling där forskning bara kommer att kunna bedrivas vid ett fåtal universitet i landet.

Vi anser att det vore olämpligt att binda upp sig av ideologiska skäl för ett visst antal universitet i Sverige. Besluten att inrätta de senaste universiteten har varit välgrundade och har stärkt Sveriges position som forskningsnation, förstärkt kvaliteten i grundutbildningen och gynnat utvecklingen inom både offentlig sektor och privat näringsliv. Vi menar att det i första hand är kvaliteten som ska avgöra om fler högskolor blir universitet eller inte. Vi menar därför att Södertörns högskola och andra högskolor som har lämnat in en universitetsansökan och som fortfarande har ambitionen att bli universitet ska prövas seriöst för detta. Precis som regeringen förordar avseende ställning som universitet bör Högskoleverket göra själva prövningen medan beslutet ligger hos regeringen. Regeringens nya princip att utan vidare kvalitetsprövning avfärda Södertörns högskolas ansökan liksom de övriga inkomna ansökningarna om universitetsstatus är inte acceptabel.

Stockholm den 30 mars 2009

Christina Axelsson (s)

Carina Moberg (s)

Björn von Sydow (s)